Szabványosítás

Általában a szabványosításról

A könyvtári szabványosítás területére vonatkozó fejlesztések mindenekelőtt a bibliográfiai feltárás (vagy – újszerűen –: forrásfeltárás) szabályainak a megújítását célozzák, beleértve az RDA (Resource Description and Access=Forrásleírás és Hozzáférés) anglo-amerikai katalogizálási szabályzat hazai bevezetését, új kommunikációs formátumok (MARC21, BIBFRAME) implementálását, illetve a kapcsolódó dokumentumok (az IFLA könyvtári referenciamodellje, a katalogizálás új nemzetközi alapelvei) magyar nyelvre való átültetését. A projektkomponens további részelemei: a könyvtárügyet érintő elavult szabványok új kiadásainak, illetve az utóbbi időben megjelent releváns nemzetközi szabványoknak a honosítása; az ETO új, elektronikus kiadásának előkészítése, stb.

Az RDA bevezetése

Az RDA lefordítása, bevezetésének előkészítése hosszas folyamat, amelyet tovább nyújt, hogy a szabályzatot jelenleg átdolgozzák a 2017 augusztusában kiadott könyvtári referenciamodell alapján.

Terveink szerint maga a bevezetés – a nemzetközi gyakorlatot alapul véve – fokozatosan zajlik majd, mindenekelőtt az RDA-hoz való igazodás okán definiált új MARC-mezők használatának előírásával, illetve az adattartalomra vonatkozó egyes szabályok meghatározásával (pl. rövidítések használatának eltörlése). A témára fókuszáló workshopok, tutorialok segítik majd a szakma képviselőit az új szabályzattal való ismerkedésben, a későbbiekben pedig módszertanok kidolgozásával szeretnénk gördülékenyebbé tenné az átállást.

Az OSZK mellett több intézmény képviselőiből felálló „RDA-HU” elnevezésű munkacsoport [1] az RDA katalogizálási szabályzat magyarországi bevezetését készíti elő és koordinálja.

Munkaanyagok

A nemzeti könyvtár Országos Könyvtári Rendszer projektjének [2] keretében zajlik a könyvtári katalogizálás hazai szabályozásának megújítása, aminek elengedhetetlen velejárója a terület szakszókincsének frissítése, újragondolása. A projekt során született alábbi dokumentumokat hangsúlyosan munkaanyagként adjuk közre.

A közölt szövegek, táblázatok „terminológiai összecsiszolása” jelenleg zajlik, nem tekinthetők tehát véglegesnek, ugyanakkor úgy gondoltuk, közreadásukkal nem csupán közös gondolkodásra invitálhatjuk a szakmát, hanem egyszersmind megfelelő tájékoztatást nyújthatunk az eddigi és várható eredményekről.

Várjuk a szakmai közönség hozzászólását, véleményét a következő címen: dancsz@oszk.hu [3].

- A MARC 21 adatcsere-formátumra való áttérés, a szükséges adatkonverzió támogatására

készült az alábbi HUNMARC-MARC 21 megfeleltetési táblázat [4]

- A „Bibliográfiai adat MARC 21 formátumban [5]” című anyag az RDA szabályzatnak való megfelelés érdekében bevezetett adatmezőket is tartalmazza.
- A MARC 21 formátum szerinti besorolási vagy autorizált rekordok adatmezőit a következő állomány tartalmazza: Authority adat MARC 21 formátumban [6]
- A következő írás az FRBR/LRM-entitások azonosításához készült segédlet: Útmutató az entitások azonosításához [7]
- Az állományadatokra (holding) vonatkozó MARC 21 adatmezők: MARC 21 állományadat (holding) mezők [8]
- MARC-kódok ún. relátorokhoz, a közreműködői szerepek kifejezésére (magyar nyelvű terminológia, definícióval): MARC kódlista a relátorokhoz [9]
- Az RDA útmutatása szerint a rögzített információk, illetve adatmező-tartalmak jelentős részének kontrollált szótárakból, ún. értékszótárakból szükséges származnia. Az RDA új kiadású értékszótárainak magyarításait a Nyílt metaadatok jegyzékén (Open Metadata Registry [10]) keresztül jelentetjük meg a közeljövőben. Ha valaki korábban szeretne hozzáférést a szótárakhoz, kérjük, a következő címen jelezze: dancsz@oszk.hu [3]
- A Nemzetközi Katalogizálási Alapelvek magyar fordítása itt érhető el: Nyilatkozat a Nemzetközi katalogizálási alapelvekről [11], és blogunkon [12] várjuk a szakmai véleményeket, hozzászólásokat.

Az RDA-ról magyar nyelven megjelent írások

- DANCS Sz. - HUBAY M. - MOHAY A.: Az RDA és a BIBFRAME hazai implementálása [13], Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 66(9). 2019. pp. 534-539.
- DANCS Sz.: „RDA reborn” – a könyvtári referenciamodell és az átalakuló RDA – 1. rész: Bevezetés az IFLA LRM-be [14], Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 65(3). 2018. pp. 141-152.
- DANCS Sz.: „RDA reborn” – a könyvtári referenciamodell és az átalakuló RDA – 2. rész: A 3R projekt, avagy az RDA megújulása [15], Tudományos és Műszaki tájékoztatás, 65(4). 2018. pp. 228-237.
- DANCS Sz.: Digitális szurrogátumok RDA-alapú feldolgozása költséghatékonyan – az edinburghi módszer [16], Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 27(2). 2018. pp. 3-10.
- DANCS Sz.: Hogyan fogunk katalogizálni a jövőben? – FRBR-alapú bibliográfiai feldolgozás a

gyakorlatban [17], Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 26(2). 2017. pp. 10-16.

- DANCS Sz.: RDA-kitekintés: példák az anglo-amerikai katalogizálási szabályzat európai átültetéseire [18], Könyvtári Figyelő, 63(1). 2017. pp. 85-89.
- DANCS Sz.: Az RDA mint a katalogizálás új nemzetközi szabályzata? [19] Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 26(5). 2017. pp. 9-17.
- DANCS Sz.: Röviden az RDA-ról [20], Könyvtári Figyelő, 63(2). 2017. pp. 211-217.
- DANCS Sz.: Oszd meg, és ne uralkodj! Az OCLC 2017. évi berlini konferenciájának főbb üzenetei [21], Könyvtári Figyelő, 63(3). 2017. pp. 362-367. (részben foglalkozik az RDA-val)
- DANCS Sz.: Új utakon az RDA – rövid jelentés a European RDA Interest Group 2017-es éves találkozójáró [22]l, Könyvtári Figyelő, 63(?). 2017. = DANCS Sz.: Új utakon az RDA – rövid jelentés a European RDA Interest Group 2017-es éves találkozójáról, Könyvtári Figyelő, 63(4). 2017. pp. 589-590.
- DANCS Sz.: A hiteles digitális másolatról és a másolati példányok bibliográfiai kezeléséről – 1. rész: Hitelesség szabványos alapokon [23], Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 26(10). 2017. pp. 7-15.
- DANCS Sz.: A hiteles digitális másolatról és a másolati példányok bibliográfiai kezeléséről – 2. rész: Metaadatok [24], Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 26(12). 2017. pp. 3-11.
- VASS Johanna: Az RDA kapcsolata a nemzetközi könyvtári modellekkel, és elemkészletekkel I. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 64(4). 2017 = VASS Johanna: Az RDA kapcsolata a nemzetközi könyvtári modellekkel, és elemkészletekkel I. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 64(4). 2017. pp. 168-188.
- VASS Johanna.: Az RDA kapcsolata a nemzetközi könyvtári modellekkel, és elemkészletekkel II. Az RDA szótárai – tovább az FRBRoo modell felé. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 64(10). 2017. pp. 477-495.
- DANCS Sz.: A Bibliográfiai Átállás programja – az RDA franciaországi átültetése [25], Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 63(9). 2016. pp. 344-352.
- DUDÁS Anikó: Nemcsak weben lenni, hanem webből lenni: a Funkcionális követelmények (FR) metaadatmodell-család névterei és a szemantikus web [26], Könyvtári Figyelő, 59. köt. 1. sz. 2013. p. 45-64.
- DUDÁS Anikó: Forrásleírás és hozzáférés: az új angol-amerikai katalogizálási szabályzat (RDA) és kritikája [27], Könyvtári Figyelő, 58. köt. 4. sz. 2012. p. 727-750.

2017/09/08 - 12:40

Forrás webcím: https://oszk.hu/okr-szabvanyositas

Hivatkozások:
[1] http://www.oszk.hu/rda-hu-munkacsoport
[2] http://www.oszk.hu/okr-projekt
[3] mailto:dancsz@oszk.hu
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/HUNMARC_MARC21_megfeleltetesi_tablazat_2018_szeptember.pdf
[5] https://oszk.hu/sites/default/files/Bibliografiai_adat_MARC_21_formatumban.pdf
[6] https://oszk.hu/sites/default/files/Authority_adat_MARC_21_formatumban.pdf
[7] http://www.oszk.hu/sites/default/files/Utmutato_az_entitasok_azonositasahoz.pdf
[8] http://www.oszk.hu/sites/default/files/MARC21_Holding_hun.pdf
[9] https://oszk.hu/sites/default/files/MARC_kodlista_a_relatorokhoz.pdf
[10] http://metadataregistry.org/
[11] https://oszk.hu/sites/default/files/ICP_2016_magyarul_2019_09_27.pdf
[12] https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2018/08/17/a_nemzetkozi_katalogizalasi_alapelvek_magyar_forditasa_varjuk_a_hozzaszolasokat
[13] https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/12375/14070
[14] https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/2220/10348
[15] https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/2673/10346
[16] http://ki2.oszk.hu/3k/2018/06/digitalis-szurrogatumok-rda-alapu-feldolgozasa-koltseghatekonyan-%E2%80%93-az-edinburghi-modszer1/
[17] http://epa.oszk.hu/01300/01367/00287/pdf/EPA01367_3K_2017_02_010-016.pdf
[18] http://ki.oszk.hu/kf/2017/04/rda-kitekintes
[19] http://ki2.oszk.hu/3k/2017/05/az-rda-mint-a-katalogizalas-uj-nemzetkozi-szabalyzata/
[20] http://ki2.oszk.hu/kf/2017/06/roviden-az-rda-rol/
[21] http://ki2.oszk.hu/kf/2017/10/oszd-meg-es-ne-uralkodj/
[22] http://ki2.oszk.hu/kf/2018/01/uj-utakon-az-rda-%E2%80%93-rovid-jelentes-a-european-rda-interest-group-2017-es-eves-talalkozojarol/
[23] http://ki2.oszk.hu/3k/2017/10/a-hiteles-digitalis-masolatrol-es-a-masolati-peldanyok-bibliografiai-kezeleserol-%E2%80%93-1-resz-hitelesseg-szabvanyos-alapokon/
[24] http://ki2.oszk.hu/3k/2017/12/a-hiteles-digitalis-masolatrol-es-a-masolati-peldanyok-bibliografiai-kezeleserol-%E2%80%93-2-resz-metaadatok/
[25] http://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/113/114
[26] http://epa.oszk.hu/00100/00143/00086/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2013_1_045-064.pdf
[27] http://epa.oszk.hu/00100/00143/00085/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2012_4_727-750.pdf